

Te Kirinuku

Mā te aha e neke ai te kirinuku?

www.gns.cri.nz

Whakapuakinga

Kōrerohia i a koe e whakamahi ana i te mahere o te ao

Kua rite rānei te āhua o ngā whenua o te Ao mai i rā anō?

He taunakitanga ū e tautoko nei i tō whakaaro kua rerekē haere te āhua o ngā paparahi? Ko te āhua o ētehi paparahi, ānō he pangahono, hei tauira, ko te tai rāwhiti o Amerika ki te tonga me te tai uru o Awherika.

Mā ēhea tōpana e rerekē ai te wāhi e noho nei ngā paparahi?

Kei raro i te papa tētehi mea e kawe nei i ētehi wāhangā tino nui o te kirinuku. He aha tāu e mōhio nā mō roto i te papa? He wera, ā, ka āta rere ētehi wāhangā o te nukuratarata.

He mahi

1. Me whakaatu i te kirinuku e 'rewa' ana i ngā wāhi pururua i raro iho:

- Me rewa tētehi manarini i te wai.
Ko te manarini te Ao, ā, ka rewa hakahaka nei i roto i te wai.
- Kia kotahi tonu te tīhorenga o te manarini e kotahi tonu ai te āhua o tana kiri.
- Matapae hia ngā wāhangā e rewa ai.
- Ko te kiri o te manarini te kirinuku, ā, ko te manarini te uho me te nukuratarata.
- Whakamātauria ū matapae.

Ka rewa te kiri inā rā he māmā ake tēnā i te rōrahi o te wai e rite ana. Ka totohu iho te manarini.

Whakamōhio atu ki ngā ākonga e mōhio ai rātau he māmā ake te kiri e taea ai te rewa ahakoa tana āhua i a tātau e whakataurite ana i te kiri me te manarini o roto, e kī ana i te wai.

2. Me whakaatu i te kirinuku kua wāwāhi haere i ētehi wāhangā ūna, ko ēnei wāhangā nei hei paparahi e nuku haere ana i ngā apa māmā ake i raro i te papa.

- Wāwāhia te kiri manarini kia toru, kia whā rānei ngā wāhangā nui. Ko ēnei te kirinuku o te Ao kua wāwāhia hei paparahi.
  - Kua wāwāhia te kirinuku o te Ao, ā, he toka uka tino nui te āhua e kīa nei ko ngā papanake. He tino pōturi te neke haere o ngā papanake nei i runga i te nukuratarata o raro iho rā. Ka rerekē te nekenga o tēnā papanake, o tēnā papanake, e neke ana ki ngā wāhi rerekē. He rite tonu te nekenga o te papanake ki te tupunga o ngā maikuku o te tangata, tōna 3 ki te 4 henemita i ia tau, tōna 3 ki te 4 mita i ia rautau.
  - Puritia ngā wāhangā e 2 o te kiri manarini ki te manarini kua tīhore a, ā, whakaaro hia ake ngā papanake e neke haere ana i te haupapa o te Ao.

I konei ka mōhio ngā ākonga ki te āhua o ngā nekenga o ngā papanake (otirā, ko ētehi wāhangā o te kiri manariri), e rima ngā āhuatanga rerekē:

- ka whakatata haere, ka tūtuki tētehi ki tētehi e kopakopa ai te āhua.
- ka haere whakararo tētehi i tērā atu. (Me kaha pea tō pana i te kiri manarini ki raro e tutuki ai tēnei)
- ka hipā noa iho tētehi i tērā atu, ā, ka pā ngā taha o ngā papanake e rua ki a rāua anō.
- ka haere tawhiti tētehi i tērā atu kia kaua tētehi i pā i tērā atu.
- ka takahuri pērā i te wīra e kanioro tētehi i tērā atu.

Ngā Whāinga Ako

- Kia kitea te kirinuku o te Ao kua pākarukaru hei papanake nui.
- Whakaaro hia ake ngā tukanga e neke haere ai ngā papanake i te Ao.

Paearu Angitu

- E taea ai e ngā ākonga te:
- Whakamārama atu he aha te papanake
  - Whakamārama te take e taea ana te neke
  - Whakamārama te otinga o te pāhekohekotanga o ngā papanake.

Ngā Rauemi

- Te mahere o te Ao
- He manarini
- He ipu wai

Huinga Kupu

papanake, pana, hipā, kanioro, pā, kopakopa, taunekeneke, uka